

עכשיו מוסיפים בטהרה: איך להפוך את השבר לתיקון גדול?

איך מצוות תפילין מציבה בפנינו יעד נשגב כל כך: לשעבד את המוח ואת הלב לקב"ה ולשלוט בדחפים ובתשוקות? מצוות התפילין תובעת לא רק לא לעשות רע, אלא לא לרצות רע. לשלוט ברחשי הלב ואפילו לא להתאוות למעשה אסור. והתמיהה עצומה: האם אפשר לא לרצות?! לבלום את דחפי הלב?!

ב"ה | פרשת בא | ה'תשפ"ב

ממצרים, לספר את הסיפור לילדים מדי שנה, וכן לכתוב את שתי הפרשיות הללו על היד ועל הלב¹.

מכל המצוות האמורות לזכר יצי"מ, ההנצחה החזקה ביותר היא התפילין, משום שהיא עומדת מול העיניים והגוף כל בוקר. התפילין הם אנדרטת הניצחון הקבועה להחייאת ניסי יציאת מצרים. מדי בוקר מניח היהודי תפילין ושם מול עיניו את האותות והפלאים הבלתי נתפסים שעשה לנו ה'.

1. שמות יג: קדש לי כל בכור פטר כל רחם בכני ישראל בארם וכבהמה לי הוא... והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יהוה בפין כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים: והיה כי יבאך ה' אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתך ונתנה לך... והיה לאות על ידכה ולטור-ספת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים.

רמב"ן יג, טז: בעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו... שנכתוב כל מה שנראה לנו באותות ובמופתים על ידינו ובין עינינו... להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו.

אבל למה ההנצחה צריכה להיות על הלב ועל הראש? למה לא

אנו רוצים לעסוק באחת המצוות המרכזיות והנעלות ביותר ולשאול את השאלה הרלוונטית: איך מצוות תפילין מציבה בפנינו יעד נשגב כל כך: לשעבד את המוח ואת הלב לקב"ה ולשלוט בדחפים ובתשוקות? וכי הלב ברשותנו ופועל לפי פקודות הנחתות?!

מצוות התפילין תובעת לא רק לא לעשות רע, אלא לא לרצות רע. לשלוט ברחשי הלב ואפילו לא להתאוות למעשה אסור. והתמיהה עצומה: האם אפשר לא לרצות?! לבלום את דחפי הלב?!

סוד עצום מונח בין קפלי התפילין. אנו רוצים לדבר על טקטיקה תכליתית מאין כמותה שהיא משנת חיים ממש. החשיבות שלה חוצה את כל תחומי החיים, הן הרוחניים והן ביחס לדחיית עיוותי חשיבה, ספקות וחרדות טורדניות. נעסוק היום בפתח הגדול של התודעה: **קידוש המחשבה**.

ב. ביום הגדול של יציאת מצרים, בעצם יום ט"ו בניסן, משה רבנו פונה לעם ישראל ומעביר את מצוות הזיכרון. רגעים ספורים אחרי שעבוד מצרים עובר מההוויה אל ההיסטוריה, משה רואה את העתיד ומבקש להנציח את הפלאים ששינו את העולם.

בסוף פרשת בא, נאמרות שתי פרשיות קצרות שמפורסמות בתור "קדש, והיה כי יביאך": אלו שתי פרשיות דומות שמצוות כמה מצוות לזכר יציאת מצרים: לקדש את הבכור כזכר למכת בכורות, לקדש פטר חמור כזכר לעובדה שהחמורים נשאו את ישראל וזהבם

1. ככל הפרשיות קדש והיה כי, בפשטות הוא משום שפרשה ראשונה מצווה לספר לבן שאינו יודע לשאול ("והגדת לבנך"), ופרשה שנייה לבן תם ("והיה כי ישאלך... מה זאת") והציווי הכפול הוא לספר לשניהם.

בהרחבה יותר:

בספר החינוך מצוה תכ: שהאדם בהיותו בעל חומר, ימשך בהכרח אחר התאוה, כי כן טבע החומר לבקש כל הנאות ... ומאשר תשכון הנפש בגבולו של החומר ורחוקה מגבר-לה שהוא השמים, לא תוכל לו ויגבר כוחו עליה תמיד. לכן צריכה פנים להרכה שומרים משַכְנָה הרע, פן יקום עליה ויהרגה. ציוונו הקב"ה להעמיד שומרים גיבורים לה והם ... שניתן ד' ציציות בד' כנפות כסותנו, ומזוזה בפתחינו, והתפילין בידנו ובראשנו - להזכירנו שלא נתור אחרי עיי-נינו ויצר מחשבות לבנו.

למדנו, אם כן, שרעיון התפילין הוא ליצור הרמוניה בין הראש והלב. ליצור אדם שלם שלא רק מדבר גבוהה על צניעות, אלא זוכה ללב טהור. הוא אינו מסתפק בכך שהעולם החיצוני נקי, אלא שומר על עולם פנימי מזוהר ולא רק נמנע ממעשה עברה, אלא אפילו לא מתאוה בינו ובין עצמו. בהערה³ הובא משל יפה לחשיבות הזוהר הפנימי.

הרמז של התפילין נמצא גם בדין המופלא הבא:

טור סימן כז: וישלש הרצועות שיהיו תלויות לפניו ויגיעו של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה, ויש אומרים של ימין עד המילה ושמאל עד הטבור.

התפילין שואפות להרים את האדם לגובה רוחני וליצור התאמה בין כל חלקי זהותו: לחשוב מוסר, לרצות מוסר ולהביא את הטהרה עד למעשה בפועל.

ואחרי כל המילים היפות עולה התהייה: איך הופכים את האידיאל למציאות? כיצד שולטים ביצר וכולמים את התאוה והקנאה? הרי צדיק יודע מרת נפשו: טבע האדם שהעין רואה והלב חומה, עד שהגמרא אומרת ש"אין אדם ניצול בכל יום מהרהור עברה"⁴ היום הגרוע בהיסטוריה יהיה זה בו ימציאו מכונה קוראת מחשבות וכל השטויות ששקועות בפנים יופיעו גלויות על המצח..

2. בנא בתרא קסד: שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל

מסבירים גדולי המפרשים נקודה יסודית מאין כמותה: התפילין הן הרבה יותר מזיכרון היסטורי, הן תביעה עכשווית חיה ומהדהדת. הקב"ה הוציא אותנו ממצרים כדי שנהיה משועבדים לו, שנהפוך להיות בני חורין הנאמנים לעצמם ולנפשם האלוקית, והכוונה בעיקר לשחרור מכבלי יצרי ודחפי הלב שהם המיצר המהותי ביותר.

המיצר הכי מגביל, נמצא בפנים ולא בחוץ. הגוף הוא חלק מהעולם החומרי ונמשך אל הנאות החומר. וככל שהנפש מנסה לכוון ולהגביל אותו, היא נתקלת במשיכת הלב אל הנאות העולם. אלו ממש לא כוחות שווים, כפי שאמר הצדיק מברדיטשוב: "רבש"ע, איפה הצדק? את העולם הזה שמת מול העיניים ואת העולם הבא השארת בספרים...".

התפילין הן הנשק של הנפש האלוקית. הן הפרו-כיוונית שמעוררת את החיידקים החיוביים ונותנת כוח ביד הנפש לדחות פיתוי החומר אפילו מיצרי הלב?

רמב"ן שם: וכאשר ירצה האלוקים בעם או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם, יתברר ביטול הדעות הרעות, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה-ה - מח-דשו, ויודע, ומשגיח הכול.

הנס משתיק את היצר. ראיית הפלא פותחת צוהר למהותו האמיתית של העולם ומעצימה את הנצחי והטהור על פני הזמני והחולף. כלשון כוונת התפילין המובאת בשולחן ערוך: "לכתוב ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויציאת מצרים, כדי שנזכור ניסים ונפלאות שעשה עמנו ... כדי שנשעבד הנשמה שהיא במוח ותאוות ומחשבות לבנו להשי"ת".

דוגמה להשפעת זכרון יציאת מצרים על החלשת התאוה, מביאה הגמרא (מנחות מד) מבגד הציצית שאף הוא נתקן לזכר יצי"מ: מעשה באחד ששמע על חוטאת רומית שלוקחת כסף רב בשכרה. כיון שהוריד בגדיו, טפחו חוטי הציצית על פניו. התעורר מהתקף התאוה וחמק והתיישב על הקרקע. נדהמה ושאלה: מה כיעור מצאת בי? אמר: נזכרתי במצוות ציצית שנאמר בה פעמיים "אני ה'" (שהוצאתי אתכם מארץ יצימן) - אני ה' שעתיך להיפרע ואני ה' שעתיך ליתן שכר. התרגשה מדבריו ולא נחה עד שהתגיררה

2. וארט יפה: כאשר היו יוצאים למלחמת הרשות, הכהן היה מכריז ש"איש הירא מעבירות שבידו ישוב לביתו". והגמרא מביאה דוגמה לעבירה כזו: יהודי ששה בין תפילין של יד לתפילין של ראש. וידועה השאלה מה חומרת העברה? אלא שהוא מסמל שהיהדות אצלו קשורה רק לראש ולא לכלי המעשה.

3. למה חשוב לשלוט על הכוונה הפנימית ורחשי הלב? האדמו"ר הקודם הביא משל (ספר השיחות תש"ה/106): מלך פולין שמע על מאכל יהודי משובח: צ'ולנט עם קישקע. המלך שלח את השף לבית הרב ללמוד את סודות המקצוע. נכנס השף למטבח ועקב אחרי מעשי הרבנית. כיצד היא לוקחת את המעי של הבקר, מכניסה לתוכו בצק ובשר, מתבלת אותו ומניחה על האש. השף רשם את הכמויות של הבשר והתבלינים וחזר לארמון מרוצה.

הוא עשה בדיוק מה שלמד והגיש את הקישקע הממולא על השולחן המלכותי. המלך טעם מן התבשיל ופלט צרחה. התבשיל היה מטונף והדיף ריח נורא. השף היה המום. הוא עשה בדיוק מה שלמד ולא הבין היכן טעה? הוא חזר אל הרבנית והתברר שהוא עשה הכל לפי הספר, אבל שכח בצע פעולה קריטית כהכנה לכישול: הוא לא ניקה את הלכלוך מהמעי לפני שמילא בתוכו בשר ותבלינים. כך שהבשר והתיבול - לא רק שלא הועילו לטעם, אלא - זירזו את סירחון הבשר.

הנמשל מובן: השאלה האמיתית היא לא מה אנו עושים, אלא מה אנו שואפים לעשות. אדם שכלפי חוץ הוא בסדר, הוא אוכל מצה וקושר תפילין על היה, אבל עולמו הפנימי רדוף בתאוות שפלות, קנאות ושנאות - מה משמעות המעשה שלו? עד כמה הוא מייצג את האדם' שמאחוריו? וזאת השאיפה של התפילין: לעצב אדם שלם, טהור ומזוהר אפילו בינו ובין עצמו.

יום, הרהור עבירה ועיון תפלה ולשון הרע.

התפילין, כגון שתפילין אחד נפסלו או שסובל מבעיה רפואית ויכול להניח רק על יד או הראש - מניח את האחד והמצווה שירא וקיימת. זאת בניגוד לארבע מינים, למשל, שהם מעכבים זה את זה וכאשר חסר מין אחד, אינו מביא אף אחד.

3. רמב"ם הלכות תפילין ד,ד: תפלה של ראש אינה מע-
כבת של יד ושל יד אינה מעכבת של ראש, מפני שהן שתי
מצוות: זו לעצמה וזו לעצמה. וכיצד מברכין? על של ראש
מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין ועל של
יד מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. במה
דברים אמורים? כשהניח אחת מהן, אבל אם הניח שתיהן
מברך ברכה אחת להניח תפילין.

מקשה הרמב"ם: מדוע? מה הופך את התפילין לשתי מצוות שונות?
והרי הרמב"ם עצמו כותב בספר המצוות שלו, שכאשר יש למצווה
תוכן אחד, היא נחשבת מצווה אחת ואף אם כלולה מכמה פרטים
שאינם מעכבים זה את זה?

השגות הרמב"ן שורש יא: הרי התפילין ייחשבו ענין אחד,
שכל מה שכתוב בזה כתוב בזה והענין בהם אחד, למען
תהיה תורת ה' בפינו כנגד הלב והמוח משכנות המחש-
בה? (וכדברי הרמב"ם עצמו שם: כבר התבאר לך שאפילו
החלקים שאינם מעכבין זה את זה, פעמים יהיו מצוה אחת
כשהיה הענין אחד. כי הכוונה בציצית - 'למען תזכרו'
[היא כוונה אחת הן בתכלת והן בלבן, ואף שאפשר ללבוש
ציצית לבן בלא התכלת] ולכן כלל הדבר המחייב לזכרון
מצוה אחת ימנה).

הכרח לומר כי אף שהתפילין מעבירות רעיון כללי אחד של שעבוד
הלב והמוח, אבל יש הבדל מהותי בין תפילין הלב ותפילין היד:
אלו שתי דרכים שונות של שליטה ושני שלבים בתיקון העצמי.

הרבי מליובאוויטש מוצא את הרמז בלשון הפסוק עצמו (ויסודו
דבררי הגאון הרגוצ'ובי על הרמב"ם):

לקוטי שיחות לט/24: נאמר בפסוק 'וקשרתם לאות על
ידך, והיו לטטפות בין עיניך'. היינו שבתפילין של יד המ-
צווה היא הקשירה על היד, ואילו בתפילין של ראש המ-
צווה היא להיות על הראש, שיהא מונח שם. וכיון שבשל
יד המצווה היא הקשירה, קיום המצווה הוא רק ברגע הק-
שירה, אבל בתפילין של ראש שהמצווה היא שיהיו מונ-
חים על ראשו, נמצא דכל רגע ורגע שהוא לבוש מקיים
המצווה.

טמון כאן רמז כביר: התורה לא מיתממת, היא אינה מציבה דרישות
עילאיות רק בשביל להישמע טוב. אלא מעבירה רמז אדיר: לא
דורשים ממך לשנות את הלב, לא תובעים ממך להפסיק לרצות!
התביעה אחרת לחלוטין: להציב מחסום בפני הלב. לסגור את
השער בפני התפשטות התשוקה.

אפשר לקרוא לזה 'חוק המחשבה השנייה' את המחשבה הראשונה
אי אפשר לעצור, הלב משגר אותה. אבל חייבים לעצור את

המדרש מספר סיפור מבהיל על אחד מגדולי התנאים. רבי מתיא
בן חרש היה חבר של רשב"י ועמד בראש ישיבה גדולה ברומי. כל
חיינו נזהר משמירת העיניים והתקנא בו השטן. העמיד מול פניו
תמונת אישה ורבי מתיא לא מצא דרך להיפטר חוץ מאשר לטוור
את עיניו ל"ע. ולא נח עד שהקב"ה בעצמו הבטיח שיסיר ממנו יצר
עריות. ומכאן שאין דרך אחת (ל"ע) להיפטר מיצר זה.

ילקוט שמעוני קסא: מעשה ברבי מתיא בן חרש שהיה
יושב בבית המדרש ועוסק בתורה והיה קלסתר פניו דומה
למלאכי השרת, שממיו לא נשא עינו לאשה. עבר שטן
ונתקנא בו... נדמה לו כאשה יפה שלא היה כדמותה מעור-
לם. כיוון שראה אותו (את השטן בדמות אישה) הפך פניו
לאחוריו. בא ועמד על שמאלו, הפך פניו לימין. היה מתה-
פך לו מכל צד. אמר: מתיירא אני שמא יתגבר עלי יצר
הרע... הביאו לו מסמרים ונתנם בעיניו. כיוון שראה השטן
כך, נדדעזע ונפל לאחוריו. קרא הקב"ה לרפאל ואמר: לך
לרפא את רבי מתיא בן חרש. אמר מתיא: הניחני, מה שהיה
היה. חזר לפני הקב"ה. אמר לו הקב"ה: לך ואמור לו שאני
ערב שלא ישלוט בו יצר הרע. מיד ריפא אותו.

ואם ארזים תמירים אינם נפטרים מהרהור עברה, מה נאמר אזובי
הקיר? איפה נמצא מפתח הלב?

אנו רוצים לפתח נקודה פשוטה - מתוך פרשת התפילין עצמה -
ובה נמצא מפתח זמין להפעלה כדי להרגיע המוח והלב. האמת
היא שהתפילין אינם תובעים רק מה לעשות, אלא גם מגלים את
הסוד איך לעשות. הנה רעיון נפלא מתורת רבינו הזקן והרבי
מליובאוויטש.

ג. בואו נפתח עוד חלון אודות פלא הלכתי מרתק במצוות תפילין
ומיד נמשיך לחלק הרעיוני הנוגע לענייננו. מצוות תפילין מציגה
שינוי מרתק מכלל תרי"ג מצוות התורה והוא טעון הסברה
מעמיקה: מברכים עליה שתי ברכות נפרדות. על תפילין של יד
מברכים: "אקבו"צ להניח תפילין", ועל ראש מברכים: "אקבו"צ
על מצוות תפילין". למנהג אשכנז מברכים כן בכל הנחה ולמנהג
הספרדים וחב"ד רק אם שח בין תפילין של יד לשל ראש.

בכך מצוות תפילין חורגת באופן בולט מכלל המצוות: תמיד
מברכים ברכה אחת על מצווה אחת ואף אם היא מורכבת מכמה
פרטים. למשל בחג הסוכות מברכים ברכה אחת על כל ארבע
המינים, בציצית שכוללת גם לבן וגם תכלת מברכים ברכה אחת
על שניהם. בפסח מברכים ברכה מצה אחת על כל אכילות המצה
ועוד, ומדוע בתפילין נתקנו שתי ברכות?

אכן הרמב"ם פוסק כי תפילין של יד ותפילין של ראש הן באמת
שתי מצוות נפרדות. זה לא שהתורה ציוותה להניח "תפילין"
והמצווה כוללת שני רכיבים: יד וראש. אלא מדובר בשתי מצוות
שונות: להניח תפילין על היד ועוד להניח תפילין על הראש, אלא
שמקיימים את שתי המצוות הללו יחד.

ההפרדה בין המצוות נוגעת להלכה: מי שיש לו רק אחד מבתי

עובר ה' הקלאסי. הוא **אדם חצוי בין התשוקה ובין המחשבה**. הוא בינוני **לרוחב** - בין החלק החיצוני של לבושי המחשבה ובין החלק הפנימי של תשוקות הלב. וזאת בדיוק נחת הרוח שמעניק הבינוני לקב"ה. זאת היצירה המופלאה עלי אדמות: היכולת לכוף את התאוה ולהביא אור למקום שאין בו.

בהערה הובאה העשרה נפלאה⁵.

ליקוטי שיחות שם 28: בנוגע למדות שכלב, אין לכו של אדם ברשותו להפך לכו מתאוות עולם הזה לאהבת ה' באמת, ולכן אין מצוות של יד - דהיינו שעבוד תאוות הלב - 'שיהיה מונח', כי אם רק מעשה הקשירה ... לקשור את לבו, בדרך אתכפיא, לשלוט על עצמו שלא להוציא תאוותו מכוח אל הפועל. משא"כ בנוגע למוחו, הרי מוחו ברשותו של כל אחד מישראל, שיכול להתבונן בו בכל אשר יחפוץ ולכן מצוות תש"י היא שיהא מונח, היינו שיהיה משועבד באופן תמידי לעבודתו יתברך.

אבל החשיבות של ניהול המחשבה היא הרבה יותר מכרעת וקרדינלית: זה לא רק שהמחשבה ניתנת לשליטה והלב לא, אלא הרבה יותר: המחשבה היא חורצת הגורלות, היא המקום בו מוכרע עתידנו, משום שהיא השער והפתח לאישיות - **ומלחמה מוכרעת בגבול**. אויב שלא נכנס הוא קל לשליטה, בעוד שאויב שנכנס פנימה, ייצא בוודאי עם חלק משללו בידו.

הדרך הכי טובה לשלוט בניסיון היא לא להיכנס אליו. כי מרגע שנכנסנו פנימה, זה כבר כמעט כרוניקה של כישלון ידוע מראש. היצר הרע הוא גאון במלאכתו והוא לא צריך יותר מזיז כדי להתלבש עלינו וסוד העמידה בניסיון נמצא בהרחקת היצר מחדירה מינימלית. בהערה הובא משל נפלא⁶.

המחשבה השנייה. ליצור חייך בין התודעה ובין התשוקה ולא לאפשר לתשוקה להיות דומיננטית בתודעה. הדרך לכך היא להחליף מחשבה במחשבה: כשעולה מחשבה שלילית בראש ולאחר שתייגנו אותה כמחשבה שאסור לה להיות דומיננטית, פשוט עוצרים את העיסוק בה ומסיחים דעת למחשבה אחרת, חיובית ומאירה.

רבינו הזקן מסביר היטב את הרעיון בפרקים ג-ד בתניא: הלב הוא חלק ממשי מהנפש ולכן קשה מאוד לשליטה ולשינוי. עיקרה של הנפש הבהמית היא מידות ולכן המופע העיקרי שלה הוא תשוקה ותאוה. אולם המחשבה היא רק בבחינת "לבוש" לנפש. היא רחוקה יותר ממרכז הנפש ולכן דומה יותר ללבוש שניתן להחליפה. וזאת הדרישה מהיהודי: הלב עובד, אבל בראש צריך להציב מחסום⁴.

למה הדבר דומה? אדם שגולש באינטרנט וקופצות לו פרסומות מסחריות שונות. אם הוא אינו איש מחשבים מקצועי, הוא אינו יכול לעצור אותן, אבל הוא כן יכול להחליט **לא להרחיב אותן**. לחוץ על האיקס בפינה העליונה ולחסום את הדומיננטיות שלהן.

זהו הרמז בלשון התורה: **"וקשרתם לאות על ידך, והיו לטטפות בין עיניך"**. את הלב אי אפשר לשנות אלא רק לקשור בכוח. לבלום אותו ולהתרגל לכך שנצטרך לעשות זאת שוב ושוב. אבל במחשבה אפשר להגיע לשליטה קבועה, ולכן "והיו לטטפות בין עיניך", הקדושה צריכה להישמר שם תמיד.

החסיד רבי משה חיים אלפרוביץ אמר, שהוא מבין אדם שנכשל בדיבור אסור, כמו רכילות ולשון הרע. כי חברו פונה אליו בשיחה רעה והוא מתבייש שלא לענות לו. אבל במחשבה? הרי האדם בעל הבית על עצמו וכיצד הוא נכשל בזה?

באופן עמוק יותר: התורה לוחשת באוזנינו תובנה מעצימה. אל תרגיש רע. אל תחוש מזוהם ואולי שקרן מזויף שכורח מעצמו. אלא אלו הם חיינו עלי אדמות: זאת עבודתו של האדם הבינוני, הטיפוס

4. סיפור: יהודי הגיע אל המגיד ממעזריטש והתלונן על מחשבות מעיקות המציפות לו את המוח. האו סובל מהן מאוד ואיננו מסוגל להסיח דעת מהן. המגיד המליץ לו לנסוע אל תלמידו, רבי זאב וולף מז'יטומיר והוא יורה לו את הדרך כיצד להתמודד עם המחשבות. היהודי הגיע לז'יטומיר בשעת לילה מאוחרת ודפק על דלת ביתו של רבי זאב, אך אף אחד לא ענה לו.

הוא היה יכול לשמוע מאחורי הדלת, כי אנשי הבית נמצאים בפנים ובכל זאת אף אחד לא ענה. הלילה היה קר וקפוא והוא היה מוכרח להיכנס אל הבית. הוא הגביר את קצב הדפיקות וצעק כי הוא קופא בחוץ, אך הדלת לא נפתחה. אחרי זמן ארוך של המתנה, כאשר רגליו החלו לקפוא והוא חש כמעט ייאוש מוחלט, נפתחה פתאום הדלת ודמותו ההרורה של רבי זאב עמדה בכניסה.

"רציית ללמד אותך, כי רק אנחנו מחליטים מי ייכנס אלינו הביתה"...

5. הגמרא מספרת (סוכה נב,א): אביי שמע לאותו אדם שאמר לאותה אישה נקדים ונצא בבוקר לדרך. אמר אביי אלך אחריהם ואפריש אותם מאיסור. הלך אחריהם שלוש פרסאות וכאשר נפרדו (שהיו משתי עיירות והגיעו לפרשת דרכים ופירש זה לכאן וזה לכאן) שמע אותם אומרים הדרך רחוקה והצוותא שלנו נעימה (ונפרדו בטהרה). אמר אביי (על עצמו): אם שונאי היה נתקל בניסיון כזה לא היה עומד בו. נשען על בריח הדלת מחוץ לדלת ביתו והצטער (כאדם שמחשב ומצטער על פחיתות נפשו ביחס לשני האנשים הללו). עבר אותו זמן [אלהו הנביא] ואמר: כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו.

הסיפור מדהים ברמת הכנות שלו, הוא מלמד עד כמה מלחמת התאוה אינה נגמרת לעולם ועד כמה הפער בין 'מה שאני אומר' ובין 'מה שאני בפנים' מקנן אצל האנשים הגדולים ביותר. אבל עולה השאלה למה אביי נשען בכאבו על בריח הדלת **מחוץ לביתו?** למה לא ניהל חשבון נפשו בתוך ביתו ליד שולחן הסלון עם כוס תה?

אפשר לומר שאביי ביטא בכך את **נחמתו ותקותו**. בהישענו על בריח הדלת הבין אביי שזאת תכלית האדם: לא נוכל לעצור את הלב, אבל הדרישה היא **לנעול את הבריח ולעצור את הספקות על פתח ביתו מבחוץ**.

זהו מה שהוסיף ההוא סבא: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" וזאת עבודת האדם כל ימיו.

6. זוג קנו ווילה בהרצליה פיתוח בעשר מיליון דולר ושיפצו אותה בעשר מיליון נוספים. פעם נכנס מיליונר וביקש לקנות את הבית בכל סכום שירצו. הוא לא נתן להם מנוחה, עד שבא בהצעה מעניינת: הוא ישלם מיליון דולר עבור מסמר על הקיר בסלון שלהם, כדי להניח את הז'קט כשבא לשבת מול הים. זה נשמע טוב והסכימו.

לכן ניהול המחשבה אינו נוגע רק לעצירת התשוקות **מכפנים**, אלא במידה רבה גם כלפי עצירת התאוות **מבחוץ**. אדם חכם אינו נכנס לאיפה שהפיקח יוצא ממנו, ולכן אדם חכם מנהל את **הרגלי הקריאה והראייה שלו** ושם לב לא להיכנס למקומות שיעמידו בסימן שאלה את יכולת השליטה.

הרבי מליובאוויטש, מורה לדור נבוך א/42: ביחס לשאלה מהי הדרך הטובה ביותר להתגבר על פיתוי היצר? **לא לתת לו להתקרב אפילו אל הצעד הראשון.** כשמופיעה מחשבה בלתי רצויה, לסלק אותה מהמוח מיד. והדרך לנתק את המוח ממחשבה אחת היא רק על ידי שמעסיקים אותו במחשבה אחרת, להתחיל לחשוב מיד אודות דברים טובים, כיצד להביא תועלת לעצמו ולזולת וכיוצא בזה.

הרבי הביא לכך פעם ראייה נפלאה (שיחת עשרה בטבת תשל"ט): במהלך השנה צמים ארבע תעניות לזכר חורבן ירושלים - צום גדליה, עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז ותשעה באב. מובא בספרים שהצום החמור בין כולם (בעניין מסוים) הוא עשרה בטבת. שכן אם היה חל בשבת, היה דוחה שבת. ולכן תיקנו מסדרי הלוח שלא יחול בשבת, כדי לא להפר את קדושת השבת בצער התענית.

והתמיהה עצומה: איך הפך הצום הזה לחמור מכולם? הרי צום עשרה בטבת נתקן בסך הכול לזכר התחלת המצור על ירושלים. אחר כך חלפו עוד שנתיים וחצי של עמידה במצור, עד שבעה עשר בתמוז שנפלו החומות ותשעה באב בו נשרף המקדש ממש. וכיצד התחלת המצור חמורה יותר משריפת המקדש ממש?

מכאן שנביאנו וחכמינו הבינו כי הרגע הכי חשוב באירוע הוא הכניסה אליו וכל מה שיקרה אחר כך הוא רק התפתחות של ההתחלה. למרות שבעשרה בטבת לא אירעה צרה ממשית בתוך העיר ואיש לא היה יכול להצביע איך יתפתחו הדברים, אבל בדיעבד הובן שזה היה רגע החורבן האמתי. החל מאותו יום בו מאות אלפי חיילי בבל הקיפו בטבעת מצור הדוקה את חומות ירושלים, הפכנו להיות מובלים ונשלטים וההמשך היה רק שאלה של זמן.

בהערה⁷ הובאה העשרה יסודית.

ה. עד כאן דובר על כדורי אקמול. על היכולת לבלום את האויב על הגבול לפני שהוא פורץ פנימה. אבל כמה אפשר להילחם על הגבול? כמה ניתן למשוך גומייה בלי שהיא תיקרע?

רבינו הזקן מעמיד בספר התניא יסוד חשוב ומרכזי: שמירת

המחשבה היא פעולת עזרה ראשונה, אבל יהודי חייב לשלב מאמץ נוסף: **לנסות לתקן במשהו את הלב עצמו**. וגם אם ההצלחה תהיה חלקית, אבל כל התקדמות היא חשובה ומרימה אותנו בהדרגה.

הלב הוא מה שאתה חושב. הלב מושפע מהמוח, כלשון רבינו בתניא (פרק ו) ש"השכל הוא מקור המידות". כלומר, הוא אומר ללב מה חשוב לאהוב, מה נחשב בעל ערך שכדאי להשתוקק אליו. ולכן חלק משמעותי מעבודת האדם הוא לרומם את המוח, למלא את הראש בחוכמת ה' ואז גם הלב מתרומם ומגלה עולמות חדשים.

אם רוצים להשיג הישגים ארוכי טווח, עלינו לרומם את תחומי העניין שלנו. להשקיע את הראש בלימוד תורה בכלל ובלימוד החסידות בפרט, וכך המוח טועם הנאה אלוקית - ומשם קל הרבה יותר לסחוף גם את הלב.

נסיים בסיפור חד ששמענו פעמים רבות מהמשפיע שלנו ב-770, הגאון החסיד הרב יואל כהן: לאדמו"ר הצמח צדק היה דוד בשם "יוסל'ה", וכך היה כינויו "הדרדור יוסל'ה". יום שישי אחד נכנס יוסל'ה למקווה לטבול לקראת שבת וכדרכם של יהודים, פצח בניהול העולם. בעומדו תחת מי המקלחת, פיטר את המלך, הפיל את הבורסה ויצא למלחמה. האיש שעמד מולו התווכח עמו בלהט וטען שהאמת הפוכה. בסופו של דבר סיכמו להיפגש עוד חצי שעה בביתו של יוסל'ה על פרוסת קוגל טובה ולקבל החלטות.

יוסל'ה חזר הביתה, וכיון שבמהותו היה אדם נעלה, הוציא מהארון חומש והחל לחזור את הפרשה. שאלות עלו במוחו והוא פתח ספרים, רש"י ורמב"ן, אור החיים וספרנו ושקע בעולמה של תורה.

לפתע נשמעה דפיקה בדלת. סהרורי קם לפתוח וראה מולו יהודי. הוא שאל מה רצונו, והאיש ענה: "יוסל'ה, זה אני מהמקווה, סיכמנו להמשיך להתווכח על פרוסת קוגל".

- "אה" השיב יוסל'ה, "קודם דיברת עם יוסל'ה מהמקווה, עכשיו זה יוסל'ה אחר לגמרי...".

למחרת דפק בדלת באמצע הלילה וביקש לגשת למסמר. אחר כך הביא את כל המשפחה לראות את המסמר, ובהמשך הביא בעלי מלאכה לשפץ את המסמר בקיצור, הוא התיש אותם עד שמכרו לו את הבית....

7. בכך מבארים אדמו"ר"י חב"ד את סוד ההצלחה של **שילוח המרגלים של יהושע**: לכאורה, לאחר שהמרגלים של משה נכשלו בצורה מחפירה כזו, כיצד יהושע שולח שוב מרגלים? יתירה מכך: כיצד מבינים את העובדה שמרגלי יהושע עשו את המשימה היטב וחזרו וסיפרו באופטימיות כי הארץ פתוחה בפנינו?

ההסבר הפנימי: משה הלך בגדול, הוא שלח מרגלים לכל ארץ ישראל, והדבר רומז לרצונו להעמיד יהודי חדש ששלם בכל ישותו, מהשכל עד המידות. המשימה נכשלה משום שעם ישראל לא עמד בדרגה כזו. אולם יהושע שלח מרגלים רק ליריחו, שהיא "מנעולה של ארץ". היא הייתה מעבר הגבול ששלט על המרחב כולו. היינו שביקש להגיע לשליטה רק בלבושים שהם מעשה, דיבור ומחשבה - וזאת דרישה שעומדת ביכולותיו של אדם.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il